



## การจัดการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้

### ๑. ลักษณะเด่น

การใช้แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริง การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือเรื่องที่น่าสนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ชุมชนและธรรมชาติเป็นชุมชนทรัพยากรมหาศาลที่เราสามารถค้นพบความรู้ได้ไม่รู้จบ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้มีดังนี้

๑. ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
๒. ผู้เรียนได้ฝึกทำงานเป็นกลุ่มร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่างๆ
๓. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกตการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความและการสรุปความ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
๔. ผู้เรียนได้ประเมินผลการทำงานด้วยตนเอง
๕. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้ได้
๖. ผู้สอนเป็นที่ปรึกษา ให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน



## ๒. แนวคิดสำคัญ

การเรียนรู้จากธรรมชาติ ได้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความจริงของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการต่อสู้ดิ้นรน มีปัญหา มีสุนทรียภาพ มีคุณค่า ทั้งความจริง ความงาม และความดี ในทางตรงกันข้าม ธรรมชาติก็มีทั้งความเสื่อมสลายและความโหดร้ายทำลายล้าง ดังมีคำกล่าวที่ว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ นั้นมีคุณอนันต์และโทษมหันต์ มนุษย์จึงจำเป็นต้องได้เรียนรู้ การอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ การอนุรักษ์และยอมรับคุณค่าของธรรมชาติ ปรับตนเองได้ในความเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนจะเรียนรู้จากธรรมชาติได้ดีก็ต่อเมื่อเขาได้รับการปลดปล่อยออกจากห้องเรียนที่กักขังเขาไปสู่ธรรมชาติ และมีโอกาสหันกลับมาเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเองว่าคือธรรมชาติและสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างไร (สุนน อมรวิวัฒน์, ๒๕๔๔)

เราเรียนรู้จากชุมชนและธรรมชาติในเรื่องต่างๆ มากมาย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชน ประวัติ ประเพณี พิธีกรรม ของชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางศาสนา วัฒนธรรม งานอาชีพ การทำมาหากิน ในชุมชน เหตุการณ์ ปราชญ์การณต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อชีวิตคนในชุมชน เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ของชุมชน และแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ ดังกล่าวนี มีทั้งประเภทที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้นและประเภทที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

คำว่า ธรรมชาตินี้ มิได้หมายถึงเฉพาะสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่า สวน ไร่นา ลม ไฟ อากาศ ดิน หิน แร่ ต้นไม้ ไบโอดีมา ฯลฯ เท่านั้น หากหมายรวมถึงเพื่อนมนุษย์ สรรพสัตว์ และแม้แต่การเรียนรู้ รู้จักวิเคราะห์ธรรมชาติในตัวของเราเอง



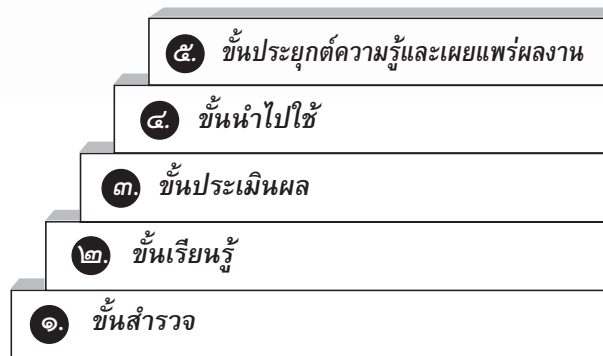
แนวคิดของการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ได้ปฏิบัติงานด้วยเอกลักษณ์ของตนเอง แนวคิดที่สำคัญมีดังนี้

๑. การจัดการเรียนรู้เน้นความสำคัญที่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้
๒. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการฝึกทักษะการใช้กระบวนการคิด การวิเคราะห์ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น
๓. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกกับการเรียนรู้ ได้คิด แสดงออกอย่างอิสระ บรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกัลยาณมิตร
๔. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งระบบ
๕. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอนให้มาเป็นผู้รับฟัง ผู้เสนอแนะผู้ร่วมเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษา ผู้สร้างโอกาส สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นนัยออกแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีบทบาทมากที่สุด
๖. ต้องการให้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิต คือ สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว จากง่ายสู่ยาก จากรูปธรรมสู่นามธรรม โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ เป็นสื่อ ประสบการณ์ชีวิต ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาเป็นฐาน การเรียนและประยุกต์ใช้กับการป้องกันและแก้ปัญหา
๗. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกจัดกิจกรรมได้เรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจใฝ่เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง
๘. ถือว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาทุกสถานที่
๙. ปลูกฝังสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกสาระการเรียนรู้



### ๓. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เป็นดังนี้



รายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

๑. **ขั้นสำรวจ** ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษา สำรวจแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน และในชุมชนของผู้เรียน
๒. **ขั้นเรียนรู้** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ศึกษาแหล่งเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ และมีการวางแผน ร่วมกันในการปฏิบัติงาน
๓. **ขั้นประเมินผล** เป็นขั้นตอนการวัดและประเมินผลตาม สภาพจริง โดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ในการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง เป็น ผู้ประเมิน
๔. **ขั้นนำไปใช้** เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จาก แหล่งเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
๕. **ขั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน** ขั้นที่ผู้เรียน นำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและ เผยแพร่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป

สอศ

การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้



#### ๘. บทบาทของผู้สอน

บทบาทผู้สอนในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ มีดังนี้

๑. รวบรวมข้อมูลที่มีในโรงเรียนและชุมชนของผู้เรียน
๒. ให้คำปรึกษา แนะนำผู้เรียน ในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้
๓. จัดหา ประสานงาน วัสดุอุปกรณ์ เอกสารเพิ่มเติม ให้การแนะนำ และสร้างขวัญกำลังใจ
๔. ประเมินการเรียนรู้จากกิจกรรมในภาพรวม
๕. ติดตามช่วยเหลือการดำเนินการ แนะนำความถูกต้อง
๖. ประยุกต์ใช้ เผยแพร่ผลงาน สรุปผลและประเมินผล

#### ๙. บทบาทของผู้เรียน

บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้มีดังนี้

๑. สำรวจแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ชุมชน และศึกษาเอกสาร พร้อมทั้งจัดบันทึก
๒. แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่การทำงาน นำความรู้เสนอภายในกลุ่ม
๓. ตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้อง ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
๔. ประเมินผลด้านความรู้ กระบวนการทำงานโดยตนเอง คณะครู และผู้ปกครอง
๕. เลือกรูปแบบและวิธีการนำเสนอผลงาน
๖. เสนอผลงานการปฏิบัติงาน เผยแพร่ผลงานต่อผู้เรียน คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน สรุปผลและประเมินผลการเผยแพร่ผลงาน



## ๖. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับใช้

### ๖.๑ การเตรียมการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน

- ๑) ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์ และความสัมพันธ์ของเนื้อหา
- ๒) จัดทำแผนการเรียนรู้
- ๓) กำหนดสื่อจากแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ของจริง (ธรรมชาติ)
- ๔) กำหนดวิธีการ และเครื่องมือวัดผลประเมินผล
- ๕) วางแผนการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้

### ๖.๒ การกำหนดสถานที่แหล่งเรียนรู้ สามารถกำหนดได้ ๓ ประเภทคือ

- ๑) การไปศึกษาแหล่งการเรียนรู้ในระยะทางใกล้ๆ หมายถึง การพาผู้เรียนไปยังสถานที่อื่นนอกห้องเรียนแต่ยังคงอยู่ในโรงเรียน เช่น การศึกษาต้นไม้ในโรงเรียน การศึกษาระบบนิเวศบริเวณโรงเรียน
- ๒) การไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในระยะทางไม่ไกลมากนัก หมายถึง การศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน ที่สามารถเดินทางไปได้สะดวก เช่น การพาผู้เรียนไปศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่มีอยู่จริง
- ๓) การไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในระยะทางไกล หมายถึง การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่ไกลจากโรงเรียน ต้องใช้ยานพาหนะ และต้องใช้เวลาอย่างน้อย ๑ วันขึ้นไป



### ๖.๓ การปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนไปศึกษานอกชั้นเรียน

- ๑) แหล่งที่ไปศึกษาและเหตุผลที่จะไป อธิบายถึงลักษณะของสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือโรงงานอุตสาหกรรม และสถานที่ประเภทเดียวกันที่มีอยู่บริเวณใกล้เคียง
- ๒) วิธีการเดินทาง พาหนะในการเดินทางและค่าเดินทางที่ผู้เรียนต้องใช้จ่าย
- ๓) ประโยชน์ของการศึกษานอกสถานที่ เป็นการทบทวนหรือการเริ่มต้นหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมประเภทนี้ดีกว่ากิจกรรมอื่นๆ ในชั้นอย่างไร

### ๖.๔ ขั้นตอนการพาผู้เรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานที่

๑. **ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย** ความมุ่งหมายในการไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ จะต้องก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการ ได้ผลคุ้มค่า และไม่มีกิจกรรมอย่างอื่นทดแทนได้ ในการกำหนดความมุ่งหมายนี้ผู้สอนต้องคำนึงถึงว่า มีความจำเป็นที่จะต้องพาไปศึกษานอกชั้นเรียนเกี่ยวข้องกับวิชาที่จะเรียนจริงหรือไม่ ต้องการไปศึกษาอะไร สภาพแวดล้อมเหมาะสมหรือไม่
๒. **ขั้นเตรียมการ** ผู้สอนวางแผนการร่วมกับผู้เรียนไปสำรวจแหล่งที่จะไปเสียก่อน อภิปรายถึงเหตุผลที่จะไป ผู้สอนปฐมนิเทศให้แนวทางกับผู้เรียนว่าจะต้องเตรียมอะไรบ้างจะไปโดยวิธีไหน อย่างไร เวลาไหน ผู้สอนต้องแจ้งกำหนดการให้เจ้าของสถานที่ทราบ ถ้าเดินทางไปในระยะทางไกลต้องขออนุญาตผู้ปกครองและปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่



๓. **ขั้นเดินทางและศึกษาแหล่งเรียนรู้** ออกเดินทางศึกษาแหล่งเรียนรู้ตามกำหนดนัดหมาย ถ้าเป็นหน่วยงาน เมื่อถึงสถานที่ศึกษาดูงานแล้วผู้สอนควรพาผู้เรียนไปทำความรู้จักกับเจ้าของสถานที่ เจ้าของสถานที่อาจกล่าวต้อนรับและแนะนำสถานที่ หรือแบ่งกลุ่มให้วิทยากรเจ้าของสถานที่เป็นผู้พาไปดูและอธิบายให้ทราบ สถานที่บางแห่งอาจมีการแจกเอกสารประกอบด้วยก็ได้ ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้สังเกต ชักถาม ถ่ายภาพ หรือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้ความรู้ให้มากที่สุด
๔. **ขั้นประเมินผล** เมื่อผู้เรียนกลับมาแล้ว ผู้สอนควรให้ผู้เรียนประเมินว่าได้ผลตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ประชุมปฏิบัติการ ทำการทดลองในห้องปฏิบัติการ อภิปราย จัดนิทรรศการ เขียนรายงาน เป็นต้น







## ๗. ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ : การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

### ตัวอย่างที่ ๑ : การเรียนรู้โดยวิธีการศึกษาระบบนิเวศในโรงเรียน

การศึกษาระบบนิเวศในโรงเรียน เป็นกระบวนการจัดกิจกรรม ประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตระหนักในคุณค่าของระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัว เห็นแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา สภาพแวดล้อมในโรงเรียนสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศได้อย่างง่าย ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละโรงเรียน แหล่งศึกษาระบบนิเวศ อาทิ สระน้ำ สวนหย่อม สวนป่า เป็นต้น

#### แนวทางการจัดการศึกษาระบบนิเวศบริเวณโรงเรียน

มีขั้นตอนดังนี้

##### ๑. ขั้นสำรวจ

- ๑.๑ ผู้สอนให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบนิเวศ องค์ประกอบของระบบนิเวศ ความสัมพันธ์ในระบบนิเวศ และการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศ
- ๑.๒ แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มตามความสมัครใจ เฉลี่ยจำนวนคนตามปริมาณผู้เรียนแต่ละห้องเรียน
- ๑.๓ กำหนดจุดศึกษา โดยพิจารณาว่ามีความเหมาะสมและเนื้อหาสาระเพียงพอที่จะให้ความรู้เรื่องระบบนิเวศได้ ผู้สอนต้องสำรวจสถานที่ที่จะกำหนดเป็นจุดศึกษาอย่างละเอียด



- ๑.๔ สิ่งที่จะต้องให้ผู้เรียนศึกษา ผู้สอนควรมีแบบปฏิบัติกิจกรรมให้กับผู้เรียน เพื่อจะได้เข้าใจกรอบของการศึกษาว่าควรจะศึกษาเรื่องใดบ้าง
- ๑.๕ ระดมสมองกำหนดข้อควรปฏิบัติที่เหมาะสม เช่น ความปลอดภัยของผู้เรียนและวิธีการศึกษาที่จะทำให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ
- ๑.๖ เตรียมเอกสารข้อมูล อุปกรณ์ ในการปฏิบัติกิจกรรม เช่น ดินสอ ปากกา ถุงพลาสติก เป็นต้น

## ๒. ชั้นเรียนรู้

- ๒.๑ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษาระบบนิเวศตามจุดศึกษาที่ได้กำหนดไว้
  - ๑) สระน้ำหลังอาคารเรียน
  - ๒) สวนหย่อมหรือแปลงดอกไม้
  - ๓) สวนป่าบริเวณโรงเรียน
  - ๔) ซากไม้ผุ
- ๒.๒ ให้ผู้เรียนตอบข้อคำถามที่ได้จากการสังเกตโดยการจดบันทึกข้อมูลในแต่ละแหล่งที่ได้ศึกษา
- ๒.๓ ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มกลับมารายงานผลในห้องเรียน ระหว่างการศึกษา สัมภาษณ์ผู้เรียนพบเห็นสิ่งใดที่น่าสนใจบ้าง ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกลุ่ม



๒.๔ ให้ผู้เรียนสรุปผลจากการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

๒.๔.๑ สรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบทางกายภาพของระบบนิเวศ เช่น ปริมาณแสงแดดในสวนป่าย่อมมีน้อยกว่าแปลงดอกไม้

๒.๔.๒ สรุปเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากแหล่งศึกษา อาทิ ผู้ผลิต ผู้บริโภค องค์ประกอบของระบบนิเวศ ซึ่งในแต่ละจุดศึกษา จะมีทั้งใกล้เคียงและแตกต่างกัน เช่น ผู้ผลิตของสวนป่าเป็นต้นไม้ใหญ่ ผู้ผลิตในสระน้ำจะเป็นจำพวกผักตบชวา และผักบั้ง

๒.๔.๓ สภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของแหล่งที่ศึกษา

๒.๔.๔ ห่วงโซ่อาหารในบริเวณที่ศึกษา ผู้เรียนสามารถสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับห่วงโซ่อาหารอย่างหลากหลาย

### ๓. ชั้นประเมินผล

๓.๑ ประเมินผลจากแบบบันทึกข้อมูลและการนำเสนอรายงานของแต่ละกลุ่ม

๓.๒ นำภาพวาดเกี่ยวกับห่วงโซ่อาหาร จัดบอร์ดนิทรรศการหน้าชั้นเรียน

### ๔. ชั้นนำไปใช้

เป็นชั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน



### ๕. **ขั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน**

เป็นขั้นนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้จัดทำโครงการเพื่อ  
แก้ปัญหาในสิ่งที่พบและนำเสนอในรูปแบบนิตรรศการ

#### **ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับระบบนิเวศบริเวณโรงเรียน**

- ๑) ผู้สอนต้องสำรวจสถานที่ที่กำหนดเป็นจุดศึกษาระบบนิเวศอย่างละเอียดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระเพียงพอ เหมาะสม สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา
- ๒) ควรจัดทำเป็นตารางเวลาสำหรับการสังเกต เพราะการศึกษาต้องปฏิบัตินอกเวลาเรียน
- ๓) จุดที่ศึกษาต้องมีความปลอดภัยสูง ผู้สอนควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้

#### **ข้อดีของการศึกษาระบบนิเวศบริเวณโรงเรียน**

- ๑) การศึกษาระบบนิเวศต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษา และการสังเกตนานพอสมควร การใช้บริเวณโรงเรียนเป็นจุดศึกษาจึงสะดวกต่อผู้เรียนที่สามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง
- ๒) เป็นการฝึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการ สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกมาจัดเรียงเรียงได้อย่างเป็นระบบ



## ตัวอย่างที่ ๒ : การเรียนรู้ โดยวิธีการศึกษาออกสถานที่ (การทำศนศึกษา)

การเรียนรู้แบบการศึกษาออกสถานที่ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนพาผู้เรียนออกไปศึกษาออกสถานที่ เพื่อแสวงหาคำตอบจากประสบการณ์ตรงและสถานการณ์จริง โดยมีวิทยากรเป็นผู้ให้ความรู้ การพาผู้เรียนไปออกสถานที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการพัฒนาด้านสังคม ให้รู้จักรับผิดชอบต่อชุมชน ต่อตนเอง ส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ได้รับความสนใจให้แก่ผู้เรียน การศึกษาออกสถานที่ถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่ามาก เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรกๆ เพราะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ตรง สามารถเกิดเจตคติที่พึงประสงค์ ปลุกฝังเยาวชนให้รู้จักห่วงแหน ภาคภูมิใจ รักและห่วงใยต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดได้ยากหากผู้เรียนเรียนรู้อยู่เฉพาะในห้องเรียน

### แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการศึกษาออกสถานที่

แนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยการศึกษาออกสถานที่ที่มีวิธีการปฏิบัติและขั้นตอนดังนี้

#### ๑. ขั้ววางโครงการ

- ๑.๑ กำหนดสถานที่พาผู้เรียนไปศึกษา ต้องเป็นสถานที่ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับประเด็นที่จะเรียนรู้
- ๑.๒ ผู้สอนต้องสำรวจสถานที่ที่จะไปเสียก่อน ซึ่งบางครั้งแหล่งที่กำหนดอาจมีปัญหาและไม่พร้อมที่จะใช้เป็นแหล่งศึกษาได้

#### ๒. ขั้วตั้งจุดประสงค์ของโครงการ

จุดมุ่งหมายของการไปศึกษาออกสถานที่ต้องก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงความสำคัญและความจำเป็น ต้องการไปศึกษาเรื่องอะไร สภาพแวดล้อมเหมาะสมหรือไม่ และเกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียนจริงหรือไม่ พร้อมทั้งกำหนดสิ่งที่จะศึกษาหาความรู้ให้ชัดเจน



### ๓. ชั้นเตรียมการ

- ๓.๑ ผู้สอนเสนอโครงการเป็นขั้นตอน ตามระเบียบว่าด้วยการพานักเรียนไปทัศนศึกษา และขออนุญาตผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม
- ๓.๒ ผู้สอนแจ้งเจ้าของสถานที่ ขอความร่วมมือและเชิญวิทยากร เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียน
- ๓.๓ ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันร่างกฎระเบียบการไปศึกษานอกสถานที่
- ๓.๔ ผู้สอนจัดปฐมนิเทศเกี่ยวกับการเตรียมตัว แจ้งกำหนดการ แต่งกาย ความประพฤติ ความปลอดภัยในการเดินทาง และการปฏิบัติตนเป็นนักทัศนศึกษาที่ดี
- ๓.๕ แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม ทุกกลุ่มต้องมีประธานและเลขานุการกลุ่ม
- ๓.๖ ให้แต่ละกลุ่มรับคู่มือศึกษาและบทปฏิบัติการกิจกรรมเพื่อร่วมกันวางแผนศึกษาหาความรู้จากวิทยากร

### ๔. ชั้นเดินทางชมสถานที่

- ๔.๑ ออกเดินทางตามกำหนดนัดหมาย เน้นการตรงต่อเวลา เมื่อถึงแหล่งที่ศึกษาควรพาผู้เรียนไปรู้จักกับเจ้าของสถานที่เสียก่อน
- ๔.๒ ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากการบรรยายของวิทยากร พร้อมทั้งการซักถาม สังเกต จดบันทึก ถ่ายภาพ หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับความรู้และประสบการณ์มากที่สุด



## ๕. ชั้นประเมินผล

### ระยะที่ ๑ อภิปรายผล

- ๑) หลังกลับจากศึกษานอกสถานที่แล้วให้ผู้เรียนอภิปรายกลุ่มย่อยจากเรื่องที่กำหนดไว้ในบทปฏิบัติการกิจกรรมนำเสนอผลการอภิปรายในกลุ่มใหญ่
- ๒) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลที่ได้จากการศึกษานอกสถานที่
- ๓) ประเมินผลจากการอภิปราย และแบบฝึกปฏิบัติการกิจกรรม
- ๔) จัดนิทรรศการภาพถ่ายการปฏิบัติการกิจกรรมจากทัศนศึกษา

### ระยะที่ ๒ ประเมินผลโครงการเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา

- ๑) ผู้สอนสรุปผลจากการศึกษานอกสถานที่
- ๒) ผู้สอนเสนอปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

### ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการศึกษานอกสถานที่

- ๑) ต้องเตรียมการล่วงหน้าในด้านค่าใช้จ่าย ผู้สอนควรให้ผู้เรียนเก็บออมล่วงหน้า อาจใช้วิธีให้ผู้สอนเป็นผู้รับฝากตามศักยภาพของผู้เรียน วิธีการเช่นนี้เมื่อถึงเวลาทัศนศึกษา ผู้เรียนสามารถลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองได้ อีกทั้งยังช่วยฝึกคุณลักษณะนิสัยในการประหยัดเก็บออมได้อีกด้วย
- ๒) ควรเน้นในเรื่องความมีวินัยในหมู่คณะและการเชื่อฟังผู้ควบคุม ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของผู้เรียน



### ข้อดีของการศึกษานอกสถานที่

- ๑) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยผ่านประสาทสัมผัสหลายด้าน และเชื่อมโยงประสบการณ์ตรงกับความรู้อีกที่ได้เรียนในห้องเรียน
- ๒) สอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพราะผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น

### ข้อพึงปฏิบัติในการศึกษารวมชาติ

๑. ควรเตรียมสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทางไปให้รอบคอบ เรียบร้อย เช่น กำหนดการเดินทาง เสบียงอาหาร ยาประจำตัว เครื่องใช้ที่คิดว่าจำเป็นต้องใช้ ไม่ควรนำสิ่งของมีค่าติดตัวไป
๒. ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่และวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจได้รวดเร็วขึ้น
๓. ต้องช่วยกันอนุรักษ์แหล่งที่ไปทัศนศึกษา เช่น ไม่ขีดเขียนตามสถานที่ต่างๆ ไม่ฉีกฉีกกระดาษทำลายสิ่งสวยงาม ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด
๔. ควรแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับสถานที่
๕. ระมัดระวังกิจกรรมารยาทมิให้เป็นการขาดสัมมาคารวะต่อปูชนียสถานและปูชนียวัตถุหรือรบกวนสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น
๖. ในการเดินทางเป็นหมู่คณะควรรักษาความสามัคคี และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม





๗. ควรตรงต่อเวลาและกำหนดนัดหมาย กรณีที่มีความจำเป็นอาจจะยืดหยุ่นได้ตามสมควร
๘. ปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่มและของสถานที่ที่ทัศนศึกษา
๙. ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระหว่างการเดินทาง
๑๐. ควรระมัดระวังความปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา ทั้งของตนเองและเพื่อน เช่น ไม่ควรลงจากรถก่อนที่รถจะจอดสนิท ไม่ควรเล่นหรือผลักรถกันบนรถ
๑๑. ควรระมัดระวังความสะอาดของอาหารและเครื่องดื่ม
๑๒. ระมัดระวังความประพฤติของกลุ่ม เพราะอาจส่งผลถึงการทัศนศึกษาครั้งต่อไป

#### การหาความรู้และประสบการณ์จากการทัศนศึกษา

๑. สังเกตสิ่งรอบตัว พร้อมจดบันทึก
๒. สนใจฟังคำบรรยายของวิทยากร
๓. เมื่อต้องการความรู้เพิ่มเติมควรซักถามวิทยากร
๔. ถ้ามีกล้องถ่ายรูป ควรถ่ายภาพที่น่าสนใจไว้





ตัวอย่างที่ ๓ : การเรียนรู้โดยการศึกษาสำรวจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น  
มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

#### ๑. ขั้นสำรวจ

โดยทั่วไปจะประกอบด้วย การสำรวจ แหล่งน้ำ ป่าไม้ ดิน สารเคมีที่ใช้ในการเกษตรกรรม ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล สิ่งแวดล้อม ทางวัฒนธรรม เช่น แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ หน่วยงานองค์กรที่เป็นแหล่งเรียนรู้

#### ๒. ขั้นเรียนรู้

##### ๒.๑ ตั้งจุดมุ่งหมาย

๒.๑.๑ สำรวจเรื่องอะไร

๒.๑.๒ สำรวจเพื่อไปศึกษาถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดในท้องถิ่น

##### ๒.๒ ขั้ววางแผน

๒.๒.๑ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม

๒.๒.๒ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันตั้งเกณฑ์ในการพิจารณาสถานที่ที่ศึกษา ซึ่งควรมีเกณฑ์ดังนี้

๑) ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียน

๒) เหมาะสมกับความสนใจ

๓) สอดคล้องกับประสบการณ์เดิม

๔) มีความสะดวกปลอดภัยในการศึกษาสำรวจ

๒.๒.๓ ร่วมกันวางระเบียบในการศึกษา

๒.๒.๔ วางแผนเรื่องปัญหาอุปสรรคและวิธีการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการศึกษา



### ๒.๓ ชั้นเตรียมการ

- ๒.๓.๑ แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละประมาณ ๕-๖ คน โดยเน้นผู้เรียนที่มีภูมิลำนําอยู่หมู่บ้านตำบลเดียวกันและควรรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในเวลาที่ทำการศึกษาสำรวจ
- ๒.๓.๒ ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้าและเลขานุกรมกลุ่ม
- ๒.๓.๓ ตัวแทนกลุ่มเลือกสถานที่ที่จะออกสำรวจ
- ๒.๓.๔ เตรียมการด้านเอกสารข้อมูล และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสำรวจ
- ๒.๓.๕ ผู้เรียนประชุมปรึกษาหารือภายในกลุ่ม

### ๒.๔ ชั้นศึกษาตามจุดประสงค์ที่วางไว้

- ๒.๔.๑ หัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นผู้นำกลุ่มรับผิดชอบงานและดูแลกลุ่มของตน
- ๒.๔.๒ เมื่อถึงสถานที่ที่ศึกษา สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องแสวงหาคำตอบจากปัญหาตามวิธีการของกลุ่ม การศึกษาโดยรวมจากแหล่งการเรียนรู้ที่แต่ละกลุ่มศึกษา ควรมีประเด็นดังนี้
  - ๑) สภาพปัญหา ลักษณะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
  - ๒) สาเหตุของปัญหา
  - ๓) ผลกระทบของปัญหา
  - ๔) แนวทางในการป้องกันแก้ไข



### ๓. ชั้นประเมินผล

ประเมินผลทันทีที่จบการสำรวจ โดยให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอภิปรายหน้าชั้นเรียน ในหัวข้อต่อไปนี้

- ๑) ปัญหาที่กลุ่มของตนได้รับ
- ๒) วิธีแสวงหาคำตอบ
- ๓) คำตอบที่หามาได้

ผู้สอนและผู้เรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันประเมินคำตอบว่าถูกต้องมากน้อยเพียงใด ช่วยกันสรุปภาพรวมพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางที่ควรปรับปรุงแก้ไข และประเมินผลครั้งสุดท้าย

### ๔. ชั้นนำไปใช้

ผู้เรียนนำความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการสำรวจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นไปใช้ในชีวิตจริง

### ๕. ชั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน

๑. ผู้เรียนจัดนิทรรศการเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากสถานที่ที่ไปศึกษานั้นๆ
๒. ผู้เรียนจัดทำรายงานกลุ่ม

### ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการสำรวจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

๑. แหล่งเรียนรู้ที่กำหนดเป็นแหล่งศึกษาในชุมชนนั้นๆ สามารถที่จะให้ข้อมูลที่เป็นความรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างเพียงพอ และสอดคล้องกับประเด็นของการเรียนรู้
๒. ผู้สอนต้องชี้แนะวิธีการเก็บข้อมูล การสังเกต โดยเฉพาะการสัมภาษณ์บุคคลในชุมชนท้องถิ่น ควรเลือกบุคคลที่อยู่อาศัยในชุมชนนานพอสมควร และมีความพร้อมที่จะให้ข้อมูล



## ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม  
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน  
ช่วงชั้นที่ ๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เวลา ๔ ชั่วโมง

### สาระสำคัญ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาร่วมกันของสังคม ที่ทุกคนต้องร่วมมือกันแก้ไข และป้องกันปัญหา แนวทางที่ถูกต้องคือสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อม

**จุดประสงค์การเรียนรู้** เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

๑. วิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนได้
๒. นำเสนอโครงการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้
๓. ปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการได้

### เนื้อหาสาระ

๑. แนวทางปฏิบัติเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน
๒. การจัดทำโครงการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

### กระบวนการจัดการเรียนรู้

#### ขั้นสำรวจ

๑. ผู้สอนกระตุ้นการเรียนรู้โดยนำเสนอโครงการตัวอย่างเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมที่มีผู้ปฏิบัติจนประสบความสำเร็จแล้ว เป็นแผ่นชาร์ตแสดงขั้นตอนการดำเนินโครงการ



๒. ใช้ประสบการณ์จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ และหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ และการสังเกตสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

### ชั้นเรียนรู้

๓. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละประมาณ ๑๐ คน ร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน ระดมพลังสมอง เสนอโครงการเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สามารถปฏิบัติได้จริง ซึ่งกำหนดขอบเขตโครงการจำแนกเป็น ๕ กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ โครงการเกี่ยวกับเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

กลุ่มที่ ๒ โครงการเกี่ยวกับคุณค่าของเหลือใช้

กลุ่มที่ ๓ โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

กลุ่มที่ ๔ โครงการเกี่ยวกับการร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

กลุ่มที่ ๕ โครงการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการรักษาสิ่งแวดล้อม

การจัดกลุ่มของโครงการดังกล่าวข้างต้น จะทำให้โครงการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันมีการประสานเชื่อมโยงสอดคล้องกัน ทำให้การปฏิบัติกิจกรรมเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมตามความสมัครใจของแต่ละกลุ่ม

๔. แต่ละกลุ่มนำเสนอแนวคิดของกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนในชั้นร่วมกันอภิปรายถึงความเป็นไปได้ของการปฏิบัติในแต่ละแนวทางนั้น



๕. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษาไปความรู้เรื่อง “แนะนำการเขียนโครงการเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดี”
๖. ผู้เรียนเขียนโครงการ วางแผนดำเนินโครงการตามใบงานที่ ๔.๑ เรื่อง การเขียนโครงการ
๗. ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาความเป็นไปได้และความเหมาะสมของโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามเวลาที่กำหนด
๘. ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนงานที่ได้วางไว้ ซึ่งผู้เรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมนอกเวลาเรียนในคาบเรียนเป็นการสรุป นำเสนอ ข้อมูล และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่ม เป็นระยะ

#### ขั้นประเมินผล

๙. ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร โดยใช้แบบประเมินโครงการ
๑๐. ให้ผู้เรียนเผยแพร่ผลงานของกลุ่มตนเอง ทั้งในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ในลักษณะแผ่นพับ ไปสเตอร์ หนังสือเล่มเล็ก เขียนบทความ ฯลฯ

#### ขั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน

๑๑. ให้ผู้เรียนลงความเห็นว่าการใดหรือวิธีการใดที่ควรนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และการลดใช้พลังงาน ทั้งที่บ้าน โรงเรียนและชุมชน และถ้าไม่มีการดำเนินการแก้ไข ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จะเกิดอะไรขึ้นและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากร



### สื่อการสอน

๑. แผ่นชาร์ตแสดงขั้นตอนของการดำเนินโครงการที่ประสบความสำเร็จ
๒. ใบความรู้เรื่อง แนะนำการเขียนโครงการ
๓. ใบงานที่ ๔.๑ เรื่องการเขียนโครงการ

### การวัดและประเมินผล

#### วิธีวัด

๑. จากการประเมินโครงการ
๒. จากการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
๓. จากการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

#### เครื่องมือ

๑. แบบประเมินโครงการ
๒. แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
๓. ใบงานเรื่อง การเขียนโครงการ
๔. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

### กิจกรรมเสนอแนะ

ให้ผู้เรียนจัดแสดงผลงานจากการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ





## ใบความรู้เรื่อง แนะนำการเขียนโครงการ

### จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนได้
๒. ผู้เรียนสามารถนำเสนอโครงการได้

### แนะนำการเขียนโครงการ

ให้นักเรียนศึกษาข้อแนะนำและวิธีในการเขียนโครงการ นำความรู้ที่ได้ใช้ประกอบในการเขียนโครงการตามใบงานเรื่อง การจัดทำโครงการ

### แนวทางในการจัดทำโครงการ

๑. เป็นโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น
๒. เป็นโครงการที่ร่วมกันตัดสินใจเลือกและมีแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้ตามศักยภาพของผู้เรียน ตัวอย่างโครงการ เช่น โรงเรียนสีเขียว ขยะมีประโยชน์ เป็นต้น
๓. การแบ่งงานกันรับผิดชอบ ต้องคำนึงถึง ความต่อเนื่องของการปฏิบัติกิจกรรม ความเหมาะสมของเวลาที่มีอยู่และการรายงานผลการดำเนินงาน
๔. ต้องกำหนดเวลาและกิจกรรมที่ชัดเจน

### ขอบเขตของการจัดทำโครงการ

ขอบเขตของแผนการปฏิบัติเพื่อจัดการระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนจะครอบคลุมเนื้อหาสาระสิ่งแวดล้อมที่มีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้



- เรื่องที่ ๑ โครงการเกี่ยวกับเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน
- เรื่องที่ ๒ โครงการเกี่ยวกับคุณค่าของเหลือใช้
- เรื่องที่ ๓ โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- เรื่องที่ ๔ โครงการเกี่ยวกับการร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- เรื่องที่ ๕ โครงการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการรักษาสิ่งแวดล้อม

### **แนะนำการเขียนโครงการ**

#### **หลักการและเหตุผล**

เป็นการบรรยายถึงสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เผชิญอยู่ อาจแสดงข้อมูลเป็นตัวเลข ประกอบการบรรยายสภาพปัญหา รวมทั้งแนวโน้มของผลกระทบที่จะมีความรุนแรงในระดับใดหากมิได้รับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

#### **วัตถุประสงค์**

กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการต่างๆ ในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนของแต่ละโครงการ

#### **ประเด็นปัญหา**

ระบุประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนตัดสินใจทำโครงการ

#### **เป้าหมายของแผนการปฏิบัติงาน**

ให้กำหนดเป้าหมายของการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการว่าจะสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ในจำนวน ปริมาณ หรือพื้นที่เท่าใด



ใบงานที่ ๔.๑ เรื่อง การจัดทำโครงการ  
เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน  
กลุ่มที่..... ชั้น.....

ชั้นวางแผนการจัดทำโครงการ  
เรื่อง .....

ผู้ร่วมโครงการ .....

.....

ที่ปรึกษาโครงการ .....

หลักการและเหตุผล

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

วัตถุประสงค์โครงการ

.....  
.....  
.....  
.....



ประเด็นปัญหา .....

.....

เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินโครงการ .....

ระยะเวลา .....

งบประมาณ .....

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

.....

.....

การประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....



**ชั้นลงมือปฏิบัติ**  
**บันทึกผลการปฏิบัติ**

.....

.....

.....

.....

.....

**เอกสารอ้างอิง**

.....

.....

.....

.....

.....



### แบบประเมินโครงการ

กลุ่มที่ ..... ห้อง .....

ผู้ประเมิน ( ) ครู ( ) เพื่อนนักเรียน ( ) ผู้ปกครอง

\*\*\*\*\*

ชื่อโครงการ .....

ความเหมาะสมของโครงการ	มาก	ปานกลาง	น้อย
๑. ตรงตามเป้าหมายการมีส่วนร่วมในการรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....
๒. สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น	.....	.....	.....
๓. สามารถปฏิบัติได้ตามศักยภาพของผู้เรียน	.....	.....	.....
๔. รูปแบบและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน	.....	.....	.....
๕. สถานที่	.....	.....	.....
๖. เวลา	.....	.....	.....
๗. งบประมาณ	.....	.....	.....
๘. การดำเนินงานได้ตามแผนที่กำหนดไว้	.....	.....	.....
๙. ผลการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ	.....	.....	.....
๑๐. สามารถนำไปปฏิบัติ	.....	.....	.....

เกณฑ์การตัดสิน ให้คะแนนระดับคุณภาพ ดังนี้

ระดับความเหมาะสม	มาก	ปานกลาง	น้อย
คะแนน	๓	๒	๑

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....



## บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. ๒๕๔๔. การบริหารวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัททีปส์ พับบลิชเคชั่น จำกัด.
- เกษม จันท์แก้ว. ๒๕๓๖ . สิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ๒๕๔๗. รายงานการสังเคราะห์รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูต้นแบบตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ ๑ แคนคิดมีเดีย จำกัด.
- \_\_\_\_\_. ๒๕๔๒. แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้.
- วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๕. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)
- \_\_\_\_\_. ๒๕๔๕. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- \_\_\_\_\_. ๒๕๔๔. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.
- สนิท อักษรแก้ว. ๒๕๔๒. ป้าชายเลนนิเวศวิทยาและการจัดการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนน อมรวิวัฒน์. ๒๕๔๔. กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ. กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.



**โครงการวิจัยและพัฒนา  
รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ  
แนวทางการจัดการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้**

**คณะครูผู้ร่วมวิจัยและพัฒนา**

๑. นางวรรณภา แก้วกล้า	โรงเรียนบ้านโนเวียง	จ.แพร่
๑. นางนิตยา เนตรศักดิ์เกษม	โรงเรียนวัดศรีบัวบาน	จ.ลำพูน
๒. นางเฉลิม พรกระแสน	โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม	จ.สุโขทัย
๓. นายปราสาท สอนรัมย์	โรงเรียนบ้านหนองกกคูน	จ.นครพนม
๔. นางพูนศรี ผ่านสำแดง	โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม	จ.บุรีรัมย์
๕. นางวิษขารัตน์ สิมพลิงค์	โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์	จ.นครสวรรค์
๖. นางเตือนใจ ดวงละม้าย	โรงเรียนชุมชนบ้านช่องแสมสาร	จ.ชลบุรี
๗. น.ส.พจนา รื่นปาน	โรงเรียนวัดหัวป่า (ศุภครุประชาสรรค์)	จ.ราชบุรี
๘. น.ส.ประภาศรี ยศภัทรภิญโญ	โรงเรียนวัดช่องลม	กรุงเทพฯ
๙. นางชัตติยา ดั่งสำราญ	โรงเรียนวัดตำหนักเหนือ	จ.นนทบุรี
๑๐. น.ส.วิแววรรณ เทพบุตร	โรงเรียนวัดลี้ภูวนาราม	จ.ภูเก็ต





## โครงการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

### ที่ปรึกษา

ดร.อาร์ง จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สิริพร บุญญานันต์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา
ดร.จิรพรธณ ปุณเกษม	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

### ผู้ทรงคุณวุฒิโครงการ/ผู้พิจารณาเอกสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรางศรี พิณชยกุล	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์สมจิต สวธน์ไพบูลย์	ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์เรณู สิกขชาติ	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

### คณะทำงานโครงการ

นางสาวสมรัชนีกร อ่องเอิบ	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมวัดกรรมการเรียนรู้ของครู และบุคลากรทางการศึกษา
นายสำเนา เนื้อทอง	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
นางกนกพร ถนอมกลิ่น	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
นางสาวอุษา คงสาย	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

### บรรณาธิการ ผู้เรียบเรียงและจัดพิมพ์ต้นฉบับ

นายสำเนา เนื้อทอง	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
-------------------	--

### ผู้ประสานการจัดพิมพ์

นางกนกพร ถนอมกลิ่น	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
--------------------	--

กลุ่มส่งเสริมวัดกรรมการเรียนรู้ของครู และบุคลากรทางการศึกษา  
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา  
กระทรวงศึกษาธิการ ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐  
โทรศัพท์ ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๓๑, ๒๕๓๓ โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๑๑๒๗, ๐ ๒๖๖๘ ๗๓๒๗

“  
เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า  
หากท่านไม่ใช้หนังสือเล่มนี้แล้ว  
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป  
”

